

Het Regionaal Energiebedrijf Drechtsteden zorgt voor de doorstart van de energietransitie en voor betaalbare energie.

De energietransitie dreigt vast te lopen door de netcongestie en het afschaffen van de salderingsregeling. Door de netcongestie is er geen ruimte meer op het elektriciteitsnet voor meer duurzame energie waardoor de bouw van woningen en schoolgebouwen stagneert en bedrijven niet kunnen uitbreiden. Het stoppen van de salderingsregeling maakt het plaatsen van zonnepanelen voor inwoners, scholen en bedrijven van de Drechtsteden onrendabel, terwijl deze energie hard nodig is voor de energietransitie.

Waarom is de energietransitie noodzakelijk? Er is toch voldoende gas en aardolie in de grond om de komende decennia vooruit te kunnen?

De energietransitie, het stoppen van verwarmen en verlichten van onze gebouwen met fossiele brandstoffen zoals kolen, olie en gas, is noodzakelijk om twee redenen: klimaatverandering en niet meer afhankelijk zijn van de politieke onrust in de wereld.

Al in 1896 berekende de Zweedse wetenschapper Svante Arrhenius dat het op grote schaal verbranden van fossiele brandstoffen, destijds kolen, de concentratie CO₂ op aarde zou verdubbelen en de temperatuur met 5°C zou opwarmen. Wij weten inmiddels dat de opwarming van de aarde niet alleen zorgt voor hogere temperaturen maar ook voor een extremer klimaat met bosbranden, hevige regenbuien, orkanen en het stijgen van de zeespiegel.

Je kan stellen dat we in Nederland, amper twee promille van de wereldbevolking, niet de klimaatverandering kunnen stoppen door te stoppen met het verbranden van fossiele brandstoffen. Dat klopt, maar de tweede reden is misschien nog wel belangrijker voor ons dan de eerste, de afhankelijkheid van politieke onrust in de wereld. De inval in Oekraïne maakte dat laatste punt pijnlijk duidelijk met een gasprijs van € 3,60/m³ en een elektriciteitsprijs van € 1,20/kWh, waardoor veel gezinnen in grote financiële problemen kwamen.

We zijn in Nederland niet altijd afhankelijk geweest van het buitenland voor onze energie. Tot oktober 2023 konden we in onze eigen warmtebehoefte en opwekking van elektriciteit voorzien. Vanaf de opening van de Nederlandse staatsmijnen in 1906 werden de meeste huizen verwarmd met kolen uit Limburg. Ook de elektriciteit werd lokaal met kolencentrales opgewekt. Op 29 mei 1959 werd het gasveld in Slochteren ontdekt en stapten we geleidelijk over op aardgas voor het verwarmen van onze (zieken)huizen en scholen en het opwekken van elektriciteit.

De Merwedecentrale op de Kerkeplaat bij de Eerste Merwedehaven (bron: beeldbank regionaalarchief Dordrecht)

Tussen 1905 en 1995 maakte het Gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf Dordrecht (GEB) in de Drechtsteden zelf stroom. Tot 1960 in de kolengestookte elektriciteitscentrale aan de Noordendijk, nu het Energiehuis. In 1951 werd De Merwedecentrale als kolengestookte elektriciteitscentrale van het GEB in gebruik genomen. In 1985 werd een gasturbine toegevoegd. In 1995 fuseerde het Gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf Dordrecht met Eneco en 1997 stopte Eneco met de elektriciteitsproductie. Hiermee kwam een eind aan het regionaal opwekken van elektriciteit.

Met het sluiten van de allerlaatste kolenmijn, Oranje-Nassau I in Heerlen, op 31 december 1974 kwam een einde aan de steenkoolmijnbouw in Nederland. Door de steeds zwaardere aardbevingen in Groningen werd de winning van aardgas geleidelijk afgebouwd vanaf 2014. De productie werd volledig gestopt op 1 oktober 2023. Vanaf dat moment kon Nederland niet meer [zelf] voorzien in haar energiebehoefte en werden we hiervoor afhankelijk van het buitenland. Met als gevolg dat we geen grip meer op de aanvoer en prijzen van onze energie hebben.

We hebben betaalbare duurzame energie en warmte nodig om tegen een redelijke prijs onze gebouwen te verwarmen en te verlichten en voor warm water. Dit kan alleen als we weer zelfvoorzienend worden voor onze energiebehoefte door in de Drechtsteden weer zelf energie en warmte op te wekken met wind, water, zon en aardwarmte.

Met windenergie hebben we een lange traditie. Windmolens werden al gebruikt vanaf 1221, onder andere voor het malen van graan of het droogmalen van polders in de Alblasserwaard. Waterkrachtcentrales voor het opwekken van elektriciteit zijn sinds 1919 in gebruik. Vanaf eind jaren '80 zijn windmolens op land geplaatst voor het opwekken van energie en in 2006 ging het eerste offshore windpark in bedrijf.

In 2024 werd landelijk 20% van de totale energieverbruik duurzaam opgewekt en er zijn 28 aardwarmtelocaties. We kunnen dus zelf duurzame energie opwekken en in onze eigen energiebehoefte voorzien. Om zeker te zijn van voldoende betaalbare energie in de Drechtsteden moeten we twee dingen doen: energie besparen en (weer) een eigen Regionaal Energiebedrijf Drechtsteden (RED) oprichten.

De eerste stap is het verminderen van het energieverbruik door het isoleren van gebouwen. Dit kunnen we stimuleren door inwoners leningen te verstrekken die worden afbetaald met de besparing op energie, door inwoners te laten helpen door deskundigen bij het maken en uitvoeren van de energiebesparende plannen en door met lokale ondernemers afspraken te maken over prijzen van materiaal en arbeid. Het elektriciteitsverbruik is de afgelopen vier jaar gedaald met 5%. Het gasverbruik met 23% (Energieregio Drechtsteden, 2025). Dit kan, als we onze schouders eronder zetten, veel beter.

De tweede stap is het oprichten van een RED. Hiermee lossen we twee problemen op: netcongestie en afhankelijkheid van het buitenland wat voor hoge energieprijzen zorgt. Het RED wordt niet alleen verantwoordelijk voor het opwekken van hernieuwbare energie, maar ook voor het regionaal opslaan en verdelen van de energie en het verwarmen van huizen met betaalbare aardwarmte.

Het doel is nu om in de Drechtsteden in 2030 1,3PJ aan duurzame energie op te wekken. Dat is minder dan 6% van het verwachte totale energieverbruik in dat jaar. Dit is dus onvoldoende om onafhankelijk te worden in de energiebehoefte en van de netcongestie. Het RED moet de komende jaren zich samen met de inwoners en de ondernemers sterker gaan inzetten voor het lokaal opwekken en opslaan van duurzame energie zodat we minder afhankelijk worden van het landelijke netwerk.

Dit hoeft de RED niet alleen te doen. Dit kan samen met partners zoals HVC, Eneco, Stedin en Greenchoice. Zo neemt Greenchoice elektriciteit af van de zonnepanelen die op het zwembad van Papendrecht liggen van de Coöperatie Drechtse Stroom. Er zijn voldoende lege daken in de Drechtsteden over om elektriciteit op te wekken. Met batterijen en afspraken met ondernemers kan deze opgewekte stroom efficiënter worden ingezet. De stroom kan ook worden omgezet in waterstof wat in de winter gebruikt kan worden om schone stroom op te wekken of gebouwen te verwarmen.

Steeds meer productieprocessen worden elektrisch en er wordt steeds meer elektrisch verwarmd waardoor het gasverbruik harder daalt dan het elektriciteitsverbruik. Door het verder elektrificeren van vervoer en de gebouwde omgeving zal het elektriciteitsverbruik de komende jaren eerder toenemen dan afnemen. Het is daarom belangrijk om ook naar alternatieven te kijken.

Een goed alternatief voor het verwarmen van gebouwen en water is geothermie (aardwarmte). HVC heeft opdracht en rijkssubsidie gekregen om aardwarmtewinning in de bodem onder Sliedrecht te ontwikkelen tot een warmtenet. Hierbij is wel belangrijk dat de warmte betaalbaar is en blijft. De gemeenten moeten in het warmtenet investeren. Dit kan met de opbrengst van de aandelen van Eneco die zijn verkocht. Daarnaast moet de prijs van warmte worden losgekoppeld van de internationale gasprijs.

We hebben betaalbare duurzame energie en warmte nodig om onze gebouwen te verwarmen en te verlichten en voor warm water. Dit kunnen we bereiken door samen energie te besparen en door Regionaal energie op te wekken en te verdelen met een Regionaal Energiebedrijf.

Hierdoor zijn we geen speelbal meer van de wereldpolitiek maar krijgen we weer grip op deze eerste levensbehoefte.

De noodzaak tot veranderen heeft Wubbo Ockels in zijn afscheidsbrief aangegeven, "het is genoeg, we zijn te ver gegaan! De industriële revolutie heeft ons in een ongewenste situatie gebracht. We zijn door de natuur geraasd, we vernietigen onze levensbronnen. We moeten stoppen, we moeten veranderen, we moeten een ander pad kiezen, we moeten onze levens veranderen, en de manier waarop we zaken doen" (Ockels, 2014).

We kunnen met elkaar een ander duurzamer pad kiezen en zo wonen en leven in Papendrecht op een gezonde, duurzame en betaalbare manier.

Afbeelding: lokaal energiesysteem bron: Gasunie